

op eenmaal, maar laat haar openbaring langzaam voortschrijden, opdat aan de vaten des toorns, die tot het verderf toebereid zijn, alle onschuld zou worden benomen, doordat zij zich niet bekeeren onder die lankmoedige, slechts langzaam voortschrijdende toornopenbaring des HEEREN. Maar wanneer dan eenmaal de lankmoedigheid ten einde geloopt is, en de toorn Gods zich in volle verschrikking gaat openbaren, ligt de allerdiepste oorzaak van het verderf van deze vaten des toorns, niet slechts in hun verwerpen van deze lankmoedigheid, maar in Gods eeuwig besluit. Gods besluit tot verkiezing en verwerping en de effectueering daarvan in het laatste gericht, hoe lang onder Zijn lankmoedigheid dat gericht ook moge uitgesteld zijn, mogen geen oogenblik van elkan- der worden losgemaakt.

En daarom kan onze conclusie ook niet anders zijn, dan dat juist in het bepalen van het rechte begrip van de lankmoedigheid Gods, de discussie heden ten dage opnieuw heeft aan te knopen bij de debatten ter Dordtsche Synode, en dat ook hier aan het licht treedt, wie heden ten dage v o t o d o r d r a c e n o arbeid en wie niet. De hedendaagse discussie over alles wat samenhangt met de prolongeering van de wereld en met de vraag of er een gunstige gezindheid is in God jegens alle menschen, zal zich, om waarlijk vruchtbaar te zijn, dan ook geen oogenblik mogen los- maken, van hetgeen in Dordt confessioneel is vastge- legd. De confessionele trouw is in geding, niet slechts op de punten van verbond, doop en wedergeboorte, maar ook en vooral op die van genade, zonde en voor- zienigheid Gods. De worsteling der geesten onder de hedendaagse gereformeerden raakt heel het veld van de confessionele en dogmatische bezinning.

2

5) Zoo komen we tot een der laatste punten, die we aan de orde wenschen te stellen. Als derde publi- catie van gewicht voor deze discussie noemde ik reeds eerder de laatste aflevering van de Catechismusver- klaring van prof. Schilder. Daarin heeft hij n.l. voortgesponnen aan den draad, welke hij in zijn Twee Bijdragen enz. reeds had opgenomen uit de oude dog- menhistorie rond Dordt, n.l. dat in de debatten met de remonstranten aan het licht kwam, hoe reeds Pela- gius had geponeerd, dat ook de creatuurlijke exis- tentie als zoodanig gunst was van God. Augustinus bleek daar zeer van geschrokken te zijn en niet alleen hij, maar ook de groote Jezufetische polemisten uit den reformatietijd hielden vol, dat de term g e n a d e alleen te reserveeren was voor de o p e r a r e p a r a t i o n i s, der werken Gods ter verlossing van de geschapen wereld.

Dat heeft voor het onderhavige onderwerp gewich- tige consequenties. „Ware scheppen”, aldus prof. Schilder, „in den zin van in-de-existentie-roepen per se een daad van gunst, dan zou de zonde God dwingen Zijn innerlijke houding te veranderen; dat is: o p t e h o u d e n, z i c h z e l f t e „ b e w a r e n ” ²¹⁾. Maar dan geldt ook onverbiddelek: „Als in de schepping het existeren (en co-existeren) geen „gunst” (gratie) kan zijn, dan is het con- tinuëeren van het (co)existeren, óók na den val, in zichzelf geen genade” ²²⁾.

Dus liggen de wortels voor wat wij nu maar popu- lair zullen noemen de gemeene-gratie-leer in de locus over de schepping! Als het roepen van de dingen, die niet zijn, alsof ze waren (Rom. 4:17) g u n s t, g e n a d e is, dan moet volgen, dat het in stand houden van die dingen, evenzeer g u n s t, g r a t i e is. Maar indien het scheppen van wereld en menschen door Gods machtswoord een daad is van s o u v e r e i n i t e i t, die als het ware het verbondsverkeer met den naar het beeld Gods geschapen mensch mogelijk maakt, dan kan de prolongatie van de wereld als zoodanig ook geen gunst Gods openbaren. Wel handhaaft God daardoor de mogelijkheid voor den gevallen mensch om ook na den val in verbondsverkeer te blij- ven leven, maar nu uiteraard slechts door in verge- vende gunst zijn gevallen bondskind te blijven aanne- men. Maar tegelijk legt God door het continueeren van de wereld, ook na den val de basis om Zijn eeuwig besluit tot verwerping te accentueeren in het verdra- gen van de vaten des toorns tot het verderf t o e b e r e i d. En bij dat alles blijft de g e z i n d h e i d v a n d e n e e u w i g e n G o d d e z e l f d e, al kan Hij Zijn openbare houding tegenover het gevallen schepsel in den tijd wel eens wijzigen. Zoo kunnen b.v. ook die Schriftplaatsen verklaard worden, die spreken van het berouw van God. Maar wie over het b e r o u w G o d s spreekt, zal dat nooit kunnen doen, tenminste wanneer hij daar dogmatische con- clusies uit zou willen trekken, zonder tevens in reke- ning te brengen, dat Jacobus zegt, dat er bij God geen verandering is noch schaduw van omkeering. Jac. 1:17c.

2

6) En aldus ontvangen wij tenslotte ook het eenig mogelijke verweer tegenover den laatste auteur, dien we wenschen te bespreken.

Ik bedoel dr Karl Barth, die in het jongste deel van zijn kerkelijke dogmatiek (deel III, 3) ook handelt over de voorzienigheid Gods. Het is wel jammer, dat

dit deel juist verscheen, nadat dr Berkouwer het zijne gepubliceerd had. Want we zijn wel benieuwd, hoe hij zich, o p z i j n s t a n d p u n t, tegen Barth zou ver- weren.

Het zou ons intusschen in het bestek van dit artikel veel te ver voeren, hier ook maar een kort exposée te geven, van wat Barth bij dit punt te berde brengt. Het zou overigens interessant genoeg zijn. Onze lezers hebben er trouwens iets van kunnen vernemen, toen prof. Schilder onlangs Miskotte's applaus voor Barth's beweringen over het Nichtigte afwees.

Maar er is één punt in Barth's beschouwingen over schepping en voorzienigheid, dat bij de boven beschre- ven discussie ook van gewicht is. Het raakt weer het fijne puntje of de schepping als zoodanig reeds een daad van Gods gunst, of gratie is.

Barth onderscheidt bij de beschrijving van de scep- ping tusschen een u i t e r l i j k e n en een i n n e r l i j k e n grond voor deze machtsdaad Gods. We laten nu rusten of heel deze onderscheiding geen dwaasheid is. Maar we willen slechts letten op wat hij daarover beweert. De i n n e r l i j k e n grond voor de schepping zou dan daarin bestaan, „dat reeds de wijsheid en al- macht van God den Schepper niet slechts in het alge- meen wijsheid en almacht, maar de (wijsheid en al- macht) van z i j n v r i j e l i e f d e z i j n” ²³⁾. (Wij ver- talen en spatieeren). Zooda ook uit andere beschou- wingen van Barth blijkt, i d e n t i f i c e e r t hij de eigenschappen van Gods wijsheid, almacht en liefde. Al zijn dat verschillende termen, ze beschrijven fei- telijk slechts één zelfde zaak. Het wordt, ook op dit punt, bij Barth één groote tautologie. Dat wil zeggen, dat hij met telkens andere woorden, toch feitelijk het- zelfde beweert. En het gevolg is, dat de distincties binnen het goddelijk Wezen, die de oude gerefor- meerde dogmatiek terecht i n k l e v e n d e e i g e n s c h a p p e n G o d s noemde, door hem worden om- gevormd tot u i t g a a n d e d a d e n G o d s, open- baringsdaaden aan ons. En terwijl de gereformeerde dogmatiek Gods u i t g a a n d e d a d e n nauwkeurig onderscheidde in de werken Gods van schepping en verlossing, identificeert Barth deze. Vandaar zijn conclusie: „Ook de schepping, reeds de schepping is het werk van de vrije, vaderlijke genade en barmhar- tigheid Gods”.

Maar dan kan het ook niet anders of de daad van Gods Voorzienigheid wordt van een daad van souve- reiniteit omgevormd tot een daad van Gods genade. „Het is de macht, in welke Hij de creatuur onder- houdt, n.l. Zijn barmhartigheid, die in Zijn Zoon Jezus Christus midden in de creatuur en zelf in creatuur- lijke gestalte verschenen en krachtig is.” ²⁴⁾

Interessant is ook de beschouwing van Barth over wat de oude gereformeerde theologen op dit punt schreven. Op zijn bekende geniale wijze tracht hij ook nu weer de oude gereformeerde theologie te annexee- ren voor zijn eigen, tegen de grondgedachten van die theologie diametraal overstaande dogmatiek. Zoo wijdt hij een breede beschouwing aan wat Heidanus destijds schreef over den t e r m c o n s e r v a t i o. Heidanus maakte bij dien term bezwaar tegen het voorzetsel CON (dat is: mede). Dat zou in dezen term wijzen op een medewerking van den mensch in het con-servieren van de wereld. Immers bij Gods s e r v a t i o (bewa- ring) zou dan het c o n s e r v a r e (mede-bewaren) van den mensch bijkomen, zoodat de gedachte van een dubbele s e r v a t i o gewekt wordt. Volgens Barth nu zou dit door Heidanus gestelde probleem opgelost kunnen worden als wij aan dat begrip c o n een geheel andere beteekenis geven, n.l. dat het daarin gaat om een be- paalde s e r v a t i o, die aan de s e r v a t i o G o d s toegeordend is. En dat is dan volgens Barth de uiterlijke, bijkomende genade van de onderhouding van de creatuur, die uit de e i g e n l i j k e en i n n e r l i j k e g e n a d e van haar redding door Jezus Christus zou moe- ten volgen. Inderdaad is het waar, wat Barth in dit verband schrijft: „Juist aan deze verklaring van het CUM heeft in de zeventiende eeuw niemand ge- dacht.” ²⁵⁾ Geen wonder! Deze oude theologen dach- ten er ook niet over de werken Gods der schepping ook maar een oogenblik te verwarren met die van de herschepping der wereld.

En daarmee willen we dit artikel beëindigen. Uit deze korte fingerwijzing naar de laatste publicatie van Karl Barth blijkt wel, dat we vandaag als gere- formeerde theologen en vooral niet minder als con- fessoren scherp zullen moeten onderscheiden in de werken Gods naar buiten tusschen die van de s c h e p p i n g en van de h e r s c h e p p i n g.

²¹⁾ Dr Karl Barth, *Dogmatiek*, 3, 1, 1945, pag. 262. „Er (n.l. de „innere Grund”) bestaat darin, dass schon die Weisheit und Allmacht Gottes des Schöpfers nicht irgend eine Weisheit und Allmacht, sondern die seiner freien Liebe war”.

²²⁾ A.h.w., pag. 32, midden in een overigens interes- sante excurs (mede in verband met het boven vermelde debat tusschen Augustinus en Pelagius), staan die veel- betekenende woorden: „Auch die Schöpfung, schon die Schöpfung, ist das Werk der freien väterlichen Gnade und Barmherzigkeit Gottes”.

²³⁾ Dr Karl Barth, *Dogmatiek*, 3, 3, 1950, pag. 67: „Es ist die Macht, in der er die Kreatur erhält, seine Barmherzigkeit, die in seinem Sohne Jesus Christus inmitten der Kreatur und selber in kreatürlicher Gestalt erschie- nen und kräftig ist”.

²⁴⁾ A.h.w., pag. 68: „Eben an diese Erklärung des cum hat im 17. Jahrhundert niemand gedacht”. Voorzietige bewaring van de wereld én haar verlossing in Christus zijn dus bij Barth in feite identiek.

Karl Barth haalt deze door elkaar en berooft ons in feite van onze werkelijke verlossing. Want genade beteekent altijd herstel van wat in den beginne goed geschapen was. Maar bij Barth is van herstel geen sprake. Er is geen werkelijk goede schepping bij hem ooit geweest, want schepping, voorzienigheid, val en verlossing vallen bij hem samen in de eene groote tautologie van openbaring en verzoening.

Maar daarom te meer mogen wij als gereformeerde theologen geen oogenblik ook maar den weg opgaan, dien dr Berkouwer in dit boek gewezen heeft. Zoodra de prolongatie van de wereld openbaring van Gods liefde worden gaat, is feitelijk het verweer tegen Barth onmogelijk geworden. Wanneer de schepping en onderhouding van de wereld reeds gratie, gunst- betoon zijn, is het onmogelijk geworden de funda- menten van de gereformeerde theologie en de confes- sie, zooals die in Dordt bevestigd zijn, verder te hand- haven tegen deze doodelijk gevaarlijke bestrijders als Karl Barth en de zijnen.

En daarom kan ook nu onze conclusie geen andere zijn, dan deze: wie vandaag de werkelijke erfenis van dr Abraham Kuyper veilig stellen wil tegenover diens barthiaansche bestrijders, kan niet volstaan met een tusschenstandpunt in te nemen tusschen Kuyper enerzijds en Barth ter anderzijde maar hij ga achter beiden terug naar het Woord, zooals de vadersen het in de dagen van de groote reformatie beleden heb- ben en in Dordrecht hebben veilig gesteld, hij snijde vanuit die positie bij Kuyper uit, wat uitgesneden moet worden en stelde zoo zijn werkelijke erfenis veil- lig, ook voor de komende geslachten. Maar eerste voorwaarde voor dit alles is wederkeer tot het zuivere Woord en radicale verwerping van alle bovenschrif- tuurlijke blindingen. Dan zal de gereformeerde theo- logie ook in dit tijdsgewricht haar ware kracht ont- plooiën kunnen.

Zwolle

R. H. BREMMER.

NASCHRIFT (van de Redactie). We hebben dit artikel gereserveerd voor ons „Oudejaarsnummer”; voor het overgrote deel raakt het immers de vraag van de beteekenis en bewaring en verglijding van de wereld en haar tijden. Een chapitre, dat bij de jaars- wisseling de gedachten heeft bezig te houden, zullen wij bij 't toch wezenlijke geschieden van de dagen 31 Dec. en 1 Jan. de oogen open hebben, en de len- denen met wat anders dan met mooie motto's-op-flu- weel omgord.

In de nieuwe aflevering van mijn „Catechismus”, die in Januari verschijnt, heb ik met Barth's nieuwste fantasieën in zijn jongste deel Dogmatiek afgerekend. De ééne groep zal zeggen (ten minste als ze weet wat „scherp” is): dat is nu het scherpste, wat de man ooit geschreven heeft; en dat zal dan in haar mond beteekenen: het „venijnigste”. De andere zal zeggen: als het wáá r is, wat hij schreef, dan was Barth's Dogm. III, 3 het „venijn”, dat tegenwoordig met be- hulp van professoren, die beter moesten weten, wordt ingespoten in ons volk; en dus is de afwijzing ervan zóó scherp als een waarschuwing o m n i e t l a n g e r v e r g i f t e e t e n. Temeer, omdat, zooals in die Catechismus-aflevering betoogd wordt, de ve- nijngeving op het punt, waar Barth nu eindelijk te- recht móést komen, uit een oogpunt van weten- schappelijke formuleering en fundeering het stunte- ligste is, en meest tegenstrijdige, wat een man, die eenmaal grondig mistastte, móest schrijven, toen hij niet herroepen wilde wat hij in den aanvang heeft opgezet, en tóch een poging moest wagen om het we- tenschappelijk te handhaven en te fundeeren. Het is een zielige vertooning: nonsens in ingenieuze vorm, en oude ketterijen in met reformatietermen bedrukt pakpapier.

Op wat dr Berkouwer schreef, hoop ik in te gaan bij de bespreking van Zondag 10 (voorzienigheid); dan komt meteen nog een enkele opmerking aan het adres van dr S. J. Ridderbos. Alle Ding hat seine Zeit.

K. S.

Boekbespreking

Gereformeerde Scheurkalender voor 1951.

Wij hebben iets goed te maken ook tegenover dezen kalender „van en voor eigen huis”. We hadden een vorige maal ons opgedragen op tijd te zijn met een aankondiging, maar de Kalendercommissie, de Wet- straat 13 in Arnhem, zal wel vergeefs hebben uitge- zien naar onze aankondiging; die was niet op tijd, en heeft na den termijn van de kalender-invasie geen zin meer.

Daarom willen wij nu, nadat we een exemplaar ook van het „bloc” van den nieuwen Gereformeerden Scheurkalender hebben ontvangen, aanstonds de ver- schijning aankondigen. En we kunnen dit met warmte doen. Er waren, zoo vernemen we, in onzen kring wel gezinnen, waar vanwege het „mooiere” schild de voor- keur gegeven werd aan andere kalenders.

Wij meenen, dat met deze uitgave dat bezwaar weg- genomen is.

En wat den tekst aangaat, wel, de reeds genoemde Kalendercommissie gaat uit van de Gereformeerde Kerk van Arnhem, en heeft zich dus in haar uitnood- igitings tot medewerking beperkt tot predikanten van eigen huis, d.w.z. die de afbraak hebben geweigerd en

²⁵⁾ Dr K. Schilder, *Heidelbergsche Catechismus*, 3, pag. 224.

²⁶⁾ A.h.w., pag. 226.

erooft ons
ant genade
en beginne
van herstel
schepping
zienigheid,
in de eene
pening.
eformeerde
eg opgaan,
eft. Zoodra
van Gods
veer tegen
schepping
tie, gunst-
de funda-
de confes-
er te hand-
trijders als
en andere
erfenis van
aover diens
n met een
in Kuiper
hij ga ach-
de vaderen
leden heb-
hij snijde
itgesneden
rfereniel
laar eerste
het zuivere
ovenschrif-
erde theo-
stracht ont-
REMMER.

hebben dit
nummer";
s de vraag
ing van de
j de jaars-
den, zullen
n de dagen
en de len-
to's-op-flu-
teclismus",
s nieuwste
igrekend.
e weet wat
at de man
aair mond
al zeggen:
as Barth's
ig met be-
sten, wordt
zing ervan
e t l a n d-
at, zooda-
rdt, de ve-
ndelijk te-
n weten-
stunte-
i man, die
n, toen hij
vang heeft
m het we-
en. Het is
zen vorm,
en bedrukt
in te gaan
ienigheid);
ig aan het
hat seine
K. S.

voor 1951.
over dezen
adden een
n met een
n, de Wet-
ben uitge-
op tijd, en
le geen zin
nplaar ook
formeerden
ds de ver-
et warmte
kring wel
ld de voor-
waar weg-
genoemde
eformeerde
ar uitnoo-
kanten van
weigerd en

van de doorbraak geen „bekoring” ondergingen. De medewerkers zijn voor Januari Ds R. H. Bremmer; Februari Ds Jac. van Nieuwkoop; Maart Ds W. Scheele; April Ds J. J. Arnold; Mei Ds J. W. Verheij; Juni Ds J. Keizer; Juli Ds B. Geuchies; Augustus Ds G. Spijker; September Ds H. C. Overeem; October Ds H. Vogel; November Ds W. Scheele; December Ds J. C. Janse.

Onder elke overdenking vindt men de initialen van den schrijver. We hebben ons mes in het „bloe” gezet en het grondig vernield. Natuurlijk alleen om te weten of we een aanbeveling konden schrijven na ten minste iets gelezen te hebben. Het kon. Hier wordt gearbeid ter Schriftopening en niet een praatje opgehangen aan een tekst. Boven elk blaadje vindt men het te lezen Schriftgedeelte. Aan het eind wordt een te zingen (of anders te lezen) psalmvers aangegeven.

Wie voor een familielid of vriend nog een kalender wil bestellen, schrijve een briefkaart. Indien voorradig wordt voor verzending gezorgd door de Kalendercommissie, De Wetstraat 13, Arnhem.

De kalender is om zijn Schriftopening een werkelijke vooruitgang. K. S.

„Zendingskalender 1951”. Uitgave van Hendrik de Cockstichting, Stadhouderslaan 25a, Groningen.

Het onderscheid tusschen den Arnhemschen en den Groningschen kalender zal wel bekend zijn: dagkalender de ééne, voor élkén dag tekst met bespreking, tweemaand-kalender de andere, voor elke twee maanden één blad, met tekening in kleurendruk, kalender, feest- en gedenkdagen, maanstanden, en op de achterzijde een artikel, samenhangend met de zending; medewerkers voor dit jaar ds D. van Dijk, ds S. S. Cnossen, ds H. Veltman, ds D. Vreugdenhil, ds J. P. v. d. Stoel, sr J. v. Egmond. Die zuster maakt heusch geen verlegen figuur naast die vijf theologen. Ik heb eens, maar dat was al jaren en jaren geleden, 'n hoogleeraar in Amsterdam hooren verzuchten: wie kan nu eens interessant over de zending schrijven? Hij bedoelde het woord „interessant” goed en de vraag was óók goed. Ze was ook actueel. Men heeft op het gebied van de voorlichting inzake de zending het roer heelemaal omgeworpen. Welnu — ook deze zuster kan interessant over de zending schrijven. Het lijkt me de moeite te loonen als van onze arbeiders op het terrein we meer van die bijdragen krijgen, niet in den rapport-stijl.

We bevelen ook dezen kalender hartelijk aan. Papier goed, druk verzorgd, en teekeningen zóó, dat het element „wandversiering” niet in gedrang komt. De prijs is f 1.—, maar Zendingcommissies hebben korting. K. S.

Dr G. Ch. Aalders, „Esther”. Dr S. Greijdanus „I—II Petrus”. Dr F. W. Grosheide, „Jacobus”. Dr S. Greijdanus, „Judas”. Alle: onderdeelen van de Korte Verklaring der H. S. met nieuwe Vertaling, Kampen, J. H. Kok N.V., 1950.

Wederom vier deeltjes in drie banden van de K. V. in herdruk. Wat we reeds meermalen opmerkten, geldt ook nu: de reeks als geheel blijven we dankbaar ontvangen als bijdragen tot het verstaan der H. Schrift. Het treft ons weer: in één bandje een schorsen en een geschorste, die niet meer preeken mocht van Godswege volgens zijn confrère. Wel de Schrift openen..... We hopen, dat de advocaat van de groep studenten, die destijds zich heeft afgescheiden van het toenmalige Studentencorps Fides Quaerit Intellectum, en toen den naam heeft opgedischt van het Corps, dat ze verlaten hadden, tegen de N.V. J. H. Kok geen proces zal beginnen, omdat ze onder den naam van Greijdanus terecht, maar dan ook in lijnrechte tegenspraak met de tastbare onwaarheden van dezen advocaat, waarvoor nog pas de Heere gedankt is in den kring der schorsers (dr de Bondt sprak zoo iets over God, die de oogen geopend had) heeft laten afdrukken: „in leven Hoogleeraar aan de Theologische Hoogeschool”. Wij vinden dat juist; die advocaat niet. En Grosheide ook niet. Om maar niet verder te tasten in de narigheden.

Over het deeltje Esther heb ik een ander maal reeds eenige dingen opgemerkt. K. S.

Dr C. Bouma, „Het Evangelie naar Johannes”, deel I, deel II, Korte Verklaring, Kampen, J. H. Kok N.V., 1950.

Wijlen dr C. Bouma, dien we ons reeds uit den studententijd herinneren als nauwkeurig en niet van humor ontblooten leerling van Lindeboom als exegeet, en die toen reeds groote belangstelling aan den dag lei voor tekst en exegese van het N. T., heeft in de K. V. Johannes' Evangelie toegewezen gekregen. Eén van die gevallen, waarin de auteur van den Bottenburg-Kommentaar voor een bepaald bijbelboek een ander is dan de voor dit boek optredende bewerker in de K. V. Soms heeft dan het felt, dat de K. V. geen argumentatie geven kan, althans geen preciese en gedetailleerde, voor den bewerker het nadeel, dat men bij verschil van diens meening, omtrent een bepaalde Schriftplaats met die van den bewerker van den kommentaar-Bottenburg, zich al gauw van hem losmaakt. Hier is dit zoo niet. De komm.-Bottenburg, pas voltooid, en met het Ev. v. Joh. besloten, heeft tot be-

werker van Joh. Ev. dr Grosheide. Dr Bouma's verdienste blijkt m.i. daaruit, dat men toch niet zóómaar zegt: nu ja, het is maar de K. V. Wie van Grosheide's uitkomst niet altijd overtuigd zou zijn, zal toch met die van Bouma willen rekenen, ook al blijft deze gebonden aan het werkschema der K. V. Overigens heeft Bouma meer stijlverwantschap met Grosheide dan met Greijdanus. K. S.

Nel Verschoor—van der Vlis, „Wie luistert er mee?” 2e dr. J. H. Kok N.V., Kampen.

Aardige vertellingen, die niet veel aanleiding geven voor divinaties naar schrijfters paedagogische opvattingen in detail of grondvragen (die meestal dezelfde zijn). Vlotte teekeningen van Tj. Bottema. Heleere druk. Leestijd: 4—8 jaar. Volgens omslag. De boog lijkt me 'n beetje té lang gerekte voor snuggerdjes. Maar die zijn tenslotte 'n minderheid. Aanbevelen. K. S.

*. Persoonlijk dankwoord

Het zij me vergund, met een enkel woord in dit blad uiting te geven aan mijn gevoelens van groote erkentelijkheid voor de vriendelijke bewijzen van medeleven, die in de laatste dagen in verband met mijn verjaardag mij zijn geworden. Het zou te veel zijn in dit dankwoord onderscheidenlijk allen te betrekken, die, zakelijk gezien, er in te betrekken zijn. Een enkel woord moge daarom volstaan, waarin ik alles tracht samen te vatten.

Heetgeen het meest verblijd heeft, is de gemeenschaps-oefening van leden van één Kerk, zooda die, niet alleen in brieven en telegrammen, of op andere wijze gebieken is, maar ook in die moete vergadering zich deed zien, waarin, dank zij den arbeid van onderscheiden werkmilités, mij enkele geschenken aangeboden zijn, die alle bij elkaar de verdienste hebben, als ik het zoo mag uitdrukken, dat ze niet hebben bedoeld, den zestig-jarige zoo ongeveer naar de rust te verwijzen, maar hem aan het werk wilden houden. Ik geloof, dat voor iemand, die men op dezen dag flink herinnerd heeft aan het feit, dat zestig jaar een behoorlijke leeftijd is, deze manier van presentjes aanbieden wel zeer sterk troostelijk is.

Het heeft me voorts getroffen, dat óók van personen buiten de Kerken, die ik dienen mag, belangstelling getoond is. Laat mij daarover sober zijn; voorzover het personen betreft, die nog steeds aansprakelijkheid aanvaarden voor de regelen, die in '44 aan alle geloovigen zijn gesteld, stellen deze regelen een muur, die niet kan worden overbrugd, laat staan geslecht, door uitingen van belangstelling voor een persoon. Die rechts- en leerregels waren de eigenlijke kwestie. In die regelen kwam niet de minste wezenlijke verandering. Wanneer het personen betreft uit Kerken, ik denk met name aan de Hervormde Kerk en de Chr. Geref. Kerken, wier streven gericht is op toenadering op een schriftuurlijke basis, heb ik deze teekenen van medeleven aanvaard, en ben er blij mee geweest.

Voorts moge in de toekomst onze arbeid blijven aanbevolen zijn aan Hem, Die alle ding regeert en Die het leven van allen houdt in eigen, vaste hand. K. S.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 24

„The pleasing bar”

Amice,

Je oudejaarsavondoverdenking, — zal die gerúst zijn? „Sylvester-avond” behoort onder ons niet tot de „onder praecept” staande feestdagen. Trouwens, hij staat óók niet onder roomsch praecept. Rome zou nog de eenige kana hebben kunnen bieden voor de ijking van Sylvester-avond als feestdag. Je kent toch den naam Sylvester-avond wel als aanduiding van den oudejaarsavond? Welnu, die heele wonderlijke benaming is ontleend aan het feit, dat de roomsche paus Sylvester gestorven is op den laatsten dag van het jaar 335. Een bekend man; onder zijn „regering” is het concilie van Nicea gehouden, en als jij thuis bent in je kerkboek, achterste gedeelte, dan weet je wat dat concilie gedaan heeft, en nóg beteekent. Ook gaat het verhaal, dat deze paus Constantijn — den eersten „christenkeizer” — heeft genezen en gedoopt. Maar al is hij een man van betekenis geweest, ook voor ons — die eerste eeuwen waren ook de onze, juist de onze — dat is toch geen reden om een tweeden Decem-berdag te noemen naar een roomschen man? We hebben aan één genoeg, zoo niet te veel. Natuurlijk denk ik aan Sinterklaas.

Maar de oudejaarsavond blijft onzen geest boeien; we schuiven op..... naar 't graf. En 't is den mensch gezet, éénmaal te sterven en daarna het oordeel. Tenslotte is de jaarwisseling niet een droom van óns, maar een instelling van God.

Juist daarom is het gedenken van dien dag ook voor jongeren zoo goed: zou dat een zede van kniesooren zijn? O neen; ze zouden met kniezen ophouden, als ze maar werkelijk „gedachten”. Kniesen is juist een pogen om zich te ontdoen van den elsch-tot-gedachtenis.

Dezer dagen las ik weer eens in den quasi-bijbel der Mormonen. Je hebt wel eens van die secte gehoord; ze heeft veel van zich doen spreken, en heeft er verstand van, te zorgen, dat dat nóg gebeurt. Ook in Nederland zijn ze tegenwoordig weer aan den gang. 't Is lang geleden, dat ik zelf — toen op jouw leeftijd — met een paar vrienden in de plaats waar we samen studeerden, eens op de kamer van één onzer, een ontmoeting had met twee van de apostelen, of zendingen der Mormonen. Ze waren er neergestreken, en wilden ons stadsvolkje winnen voor het Mormonisme. En wij zouden n. probereen hen te verslaan, waar ze bij waren. We hadden ze uit-

genoodigd, om met den bijbel op tafel, zich te laten overtuigen, dat ze een valschen profeet volgden.

Nu, ze waren niet malsch. Ik zal niet zeggen, dat ze den bijbel beter kenden dan wij; want bijbelkennis is geen aangelegenheid van veel teksten uit het hoofd kennen, maar van inzicht in de eenheid van Gods openbaring. We hadden goede leermeesters gehad van huis uit, op school, en later, en we volgden nog dagelijks zulke goede leermeesters. Maar die twee mormontjes — wel, m'n goeie man, ze kenden teksten, losse teksten, bij de honderden. Ze wisten ook precies, waar ze stonden. Ik herinner me één van die amerikaansche kereltjes: jonge vent, bleek, nerveus, maar zijn bijbeltje in de hand lag geen oogenblik stil. Toen iemand onzer hun betwistte, dat het ware volk Gods speciaal naar Amerika zou overgebracht zijn (je weet, dat de Mormonen in den staat Utah, met name in Salt Lake City, hun centrum, en prachtige „tempel” hebben), toen vloog de hand van den „zending” naar Genesis 49: 22. Daar lezen we van den zegen, dien Jacob op zijn zonen legde. Van Jozef sprak Jacob: „His branches (Hebr. daughters!) run over the wall: zij takken (dochteren) loopen over den muur. Heel wat engelsche en amerikaansche bijbeluitleggers vermelden bij wijze van kanteekening, dat het hebreeuwache woord „banooth” al wordt het vertaald door „takken”, ook, en wel meestal, „dochteren” kan beteekenen. Dat doet trouwens onze Statenvertaling ook. Nu laat ik dien tekst en die exegese verder rusten; we zijn maar gewone menschen. Maar die mormoon versloeg alle geleerden in éénen: de takken van Jozef liepen over den muur, den „wall”; die muur was de Atlantische Oceaan, die zoo heel lang schieding tusschen de volkeren gemaakt had; en dus waren de takken van Jozef's wijnstok (of woudt u lezen: zijn dochters? dat mocht ook wel, de Mormonen hielden vaak meer dan één vrouw erop na) heengetrokken over den Atlantischen Oceaan. Het daagt weer in het Westen: Utah! Je ziet, dat Hitler niet de eerste geweest is, die het had over den Atlantik-Wall. Maar die moest dan alle „takken” tegenhouden. —

Nu dan, die Mormonen met hun vreemde denkbeelden interesseeren ons verder niet. Ik wil naar den oudejaars-avond terug. Op de laatste bladzij van hun „Boek van Mormon” (dat is dan die quasi-bijbel van hen) staat, in het laatste vers:

And now I bid unto all, farewell. I soon go to rest in the paradise of God, until my spirit and body shall again re-unite, and I am brought forth triumphant through the air, to meet you before the pleasing bar of the great Jehovah, the eternal Judge of both quick and dead. Amen !).

Heb je ook niet eventjes vreemd opgekeken, toen je daar las: the pleasing bar? De plezante bar van Jehova? Jehova's aangename, behaaglijke „bar”? Voor die aangename bar hoopt de schrijver zijn lezers weer te ontmoeten, straks, als ze door de lucht zijn gevoerd, om den Heere te ontmoeten. O nee, er staat iets anders: om elkaar (!) te ontmoeten. Die „pleasing bar” komt trouwens niet alleen aan het slot van dezen mormonen „bijbel” voor, ter plantse waar de echte bijbel heeft: Die deze dingen getuigt zegt: ja, Ik kom haastig, ja, kom, Heere Jezus. Maar dezelfde uitdrukking, en vrijwel dezelfde volzin, wordt ook op een andere plaats van het Boek van Mormon gevonden: The Book of Jacob (broeder van Nephi), 6: 13.

Nu moet je eerlijk blijven, en geen plezant misbruik maken van het feit, dat het woord „bar” herinneringen wekt aan kroegen, salons, en een toonbank met hooge krukken, waarachter een mixer, die allerlei alcoholische dranken uitrekt aan de klanten. Behalve een buffet, een gelagkamer, kan het woord ook beteekenen: slagboom, barrière, afsluitboom, maatstrep, balk, balie. En bij dat laatste woord zijn we al de gelagkamer uit, en de rechtszaal binnengestapt. Ook de engelsche bijbel kent het woord „bar”: Job 38: 10: „grenzen en deuren” van de Statenvertaling heeten daar „bars and doors” (van den oceaan). En in Jona 2: 6 zegt de biddende Jona: The earth with its bars closed upon me for ever: de grendelen der aarde sloten zich voor mij voor eeuwig.

Ook over het boek van Mormon nil nisi bene: niets dan met goede reden en op goede wijze. Die „pleasing bar” moet wel de Balie zijn, waarachter de Rechter zit van hemel en van aarde.

Maar dat woord „pleasing”, — aangenaam, genoeglijk — hoe denk jij daarover? Is het niet een tikje overmoedig? Is het niet te zeer een trotseeren van den „hoogen”, en „verheven” en „verschrikkelijken” troon? Spreek zóó iemand, die pas gelezen heeft: Ik zag een grooten witten troon, en Dengene, die daarop zat, van Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloeden (Openb. 20: 11)?

Laten we maar kort zijn. De ideeën, die de Mormonen aangaande den hemel en de zaligheid hebben, wel, ik hoop dat je er nooit iets van zult „smaken en proeven”. En het woord „pleasing” als technische term is een grofheid. Zóó opvallend, dat het mij treft, dat de nederlandse uitgave (Amsterdam 1890) wel in de eerste plaats (Boek v. Jacob, 6: 13) als vertaling geeft: „den aangename rechterstoel van God”, doch de tweede maal (aan het eind) dezelfde uitdrukking weergeeft met: den grooten rechterstoel van „den grooten Jehova”. Eerlijk is die vertaling niet. Je voelt: het is mis met dat „pleasing”. Ook al kent de engelsche bijbel de woorden „pleasant” en „pleasantness” en „please” en „pleasure” in allerlei teksten, waar het met ons woord „plezier” niets te maken heeft.

En toch, en toch.....

En toch, beste kerel, als jij en ik op oudejaarsavond niet kunnen zeggen: „daarom verwachten wij dien grooten dag met groot verlangen, om ten volle te genieten de beloften Gods in Jezus Christus onzen Heere”, wel, dan hebben we iets niet beleiden, dat wij toch zeggen te belijden. Het is de grendel, de „bar” van onze Belijdenis, het zijn haar laatste woorden.

Want hoe het zij: the pleasure of the Lord shall pros-

1) En nu, ik bid u allen vaarwel. Ik ga spoedig tot de rust in het paradijs van God, totdat mijn geest en lichaam zich wederom zullen vereenigen, en ik triumfeerend ben heengedragen door de lucht, om u te ontmoeten voor de aangename „bar” (zie vervolg van het artikel) van den eeuwigden Rechter van levenden zoowel als van dooden.